

POSTANOWIENIE

Dnia 29 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury Diany Walczanow,
w sprawie **adwokata A.R.**,

obwinionego z § 49, 50 ust. 1, 64 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności

Zawodu w zw. z art. 80 ustawy - Prawo o adwokaturze,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2017 r.

kasacji wniesionej przez obwinionego

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 22

października 2016 r.,

utrzymującego w mocy orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego K. Izby Adwokackiej z

dnia 22 grudnia 2015 r.,

I. oddala kasację;

**II. obciąża obwinionego kosztami sądowymi za postępowanie
kasacyjne, w tym wydatkami w kwocie 20 zł.**

UZASADNIENIE

Sąd Dyscyplinarny K. Izby Adwokackiej, orzeczeniem z 22 grudnia 2015 r., uznał adw. A.R. za winnego popełnienia trzech deliktów dyscyplinarnych – 1) nierozliczenia się w okresie od dnia 19 grudnia 2011 r. „do chwili obecnej” z klientem (polską spółką komandytową) z otrzymanego wynagrodzenia w kwocie 2.716,25 EUR, mimo braku wykonania zleconej czynności, co stanowi brak skrupulatności w rozliczeniach finansowych (§ 50 ust. 1 ZZEAiGZ); 2) niezłożenia w okresie od dnia

22 lutego do dnia 3 kwietnia 2012 r. pozwu przeciwko podmiotowi wskazanemu przez klienta (polską spółkę komandytową), pomimo wielokrotnych ponagleń, co stanowi opieszałość w prowadzeniu zleconej sprawy (§ 49 ZZEaIGZ); 3) uchybienia obowiązkowi udzielenia Okręgowej Radzie Adwokackiej w K. i Rzecznikowi Dyscyplinarnemu wyjaśnień w określonych terminach określonych w wezwaniach z 27 czerwca, 24 lipca i 23 października 2012 r. (§ 64 ZZEaIGZ) - powiązanych z art. 80 ustawy z 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (dalej: Pr. adw.), i za to za każdy czyn, na podstawie art. 80, 81 ust. 1 pkt 3 i 82 ust. 1 Pr. adw., wymierzył mu jednostkowe kary pieniężne – odpowiednio – 6000 zł, 5000 zł i 2000 zł; karę łączną ukształtował na poziomie 10.000 zł. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury - po rozpoznaniu w dniu 22 października 2016 r. odwołania obwinionego, zredagowanego w sposób niepotrzebnie emocjonalny i imputujący Sądowi *a quo* kierowanie się przy rozstrzyganiu sprawy prawem kanonicznym – utrzymał w mocy pierwszoinstancyjne orzeczenie.

Kasację od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury w całości złożył osobiście obwiniony. Podniósł w niej zarzuty: 1. rażącego naruszenia prawa materialnego, to jest art. 5 k.k. w zw. z art. 95n Pr. adw., przez zastosowanie polskiej ustawy wobec obwinionego, mimo że zarzucany mu czyn został popełniony na terytorium Szwajcarii; 2. rażącej obrazę prawa procesowego, która miała wpływ na treść orzeczenia, to jest – a) art. 16 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 Pr. adw. i art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: ustawa o prawnikach zagranicznych lub u.p.z.) oraz art. 95h ust. 1 Pr. adw., przez niedoręczenie właściwemu organowi w państwie macierzystym obwinionego wymaganych dokumentów; b) art. 413 § 1 pkt 4 i 6 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 Pr. adw., przez uznanie, że podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej stanowią przepisy Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, podczas gdy taką podstawą może być tylko przepis rangi ustawowej; c) art. 74 § 1 k.p.k., art. 175 § 1 k.p.k., art. 183 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 Pr. adw., przez nieudzielenie odpowiedzi na trzykrotne wezwania Okręgowej Rady Adwokackiej w K., podczas gdy reguły gwarancyjne uprawniały obwinionego do takiego postąpienia. W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i – albo o uniewinnienie obwinionego od popełnienia zarzucanych mu przewinień dyscyplinarnych, albo o umorzenie postępowania, albo o przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Obecny na rozprawie kasacyjnej Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Adwokatury zażądał oddalenia kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna.

Jakkolwiek autor kasacji, mimo zamieszczonej na wstępie skargi deklaracji, wcale nie skierował ją przeciwko orzeczeniu Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury (do czego obligował go art. 91a ust. 1 Pr. adw.), bowiem podniesione w niej zarzuty odniósł wprost do pierwszoinstancyjnego orzeczenia, to jednak – korzystając z reguły interpretacyjnej z art. 118 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n ust. 1 Pr. adw.) - sformułowane w kasacji tezy trudno było pozostawić bez komentarza.

1. Najdonioślejszą przy rozpoznawaniu kasacji była niewątpliwie kwestia podległości obwinionego adwokata polskiemu sądom dyscyplinarnym, o których mowa w ustawie Prawo o adwokaturze. Dylemat ten nie można było rozstrzygnąć w płaszczyźnie art. 5 k.k. – co sugerował w zarzucie z pkt 1 kasacji skarżący – bowiem przepis ten uzależnia odpowiedzialność karną sprawcy za czyn popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od istnienia międzynarodowej umowy, której Polska jest stroną, a to oznacza, że tak ujęta zasada terytorialności nie ma zastosowania jako bezprzedmiotowa w adwokackim postępowaniu dyscyplinarnym. Przedstawione zagadnienie prawne należało – w przekonaniu Sądu Najwyższego – rozwiązać na gruncie przepisów ustawy z 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2016.1874).

Odwołanie się przez skarżącego w motywacyjnej części kasacji do treści art. 36 u.p.z. i art. 37 u.p.z. w zw. z art. 41 ust. 1 u.p.z. wypadało uznać za efekt nieporozumienia, jako że wymienione przepisy odnoszą się do prawników zagranicznych z Unii Europejskiej wykonujących usługi transgraniczne, a takimi usługami są – według definicji podanej w art. 2 pkt 4 u.p.z. – jednorazowe lub mające charakter przejściowy czynności z zakresu pomocy prawnej wykonywane wyłącznie w Rzeczypospolitej Polskiej przez prawnika zagranicznego wykonującego stałą praktykę w innym państwie. Innymi słowy, wskazane przez autora kasacji regulacje prawne nie mogły mieć zastosowania w konkretnej sprawie, bo dwa pierwsze przewinienia zaistniały poza krajem – na terenie Szwajcarii.

Zatem warunki odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego A.R., będącego w myśl art. 2 pkt 2 u.p.z. w zw. z art. 2a pkt 2 u.p.z. w zw. z załącznikiem nr 2 do tej ustawy prawnikiem zagranicznym, za zachowania polegające na nierozliczeniu się z klientem i niezłożeniu w wymaganym przez klienta terminie pozwu, popełnione na terenie Konfederacji Szwajcarskiej,

określał art. 10 ust. 1 u.p.z., który stanowi, że prawnik zagraniczny wpisany na listę adwokacką podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów.

Analizując treść art. 10 ust. 1 u.p.z. pod kątem zasad wykładni językowej, trzeba zauważyć, że prawodawca ustanowił w tym przepisie ogólną regułę odpowiedzialności dyscyplinarnej prawników zagranicznych wpisanych na polską listę adwokacką, nie zaznaczając w jakikolwiek sposób, iż spod jurysdykcji polskich sądów korporacyjnych wyłącza delikty tych osób popełnione za granicą, np. w państwie macierzystym. Tym samym – *lege non distinguente nec nostrum distinguere* – interpretatorowi nie wolno wyprowadzać z treści analizowanego przepisu wniosku, że pod osąd polskich sądów dyscyplinarnych nie podpadają czyny prawników zagranicznych popełnione poza granicami Polski.

Reguły wykładni systemowej silnie wspierają przedstawione podejście. Wystarczy przypomnieć, że w myśl art. 14 u.p.z. prawnik z Unii Europejskiej wpisany na listę prowadzoną przez daną okręgową radę adwokacką, o ile ustawa nie stanowi inaczej, ma takie same prawa i obowiązki jak polski adwokat, co dotyczy również obowiązku przestrzegania zasad etyki zawodowej. Warto tu odnotować, że polski adwokat podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienia regułom etyki zawodowej także poza obszarem Polski. Przedstawionemu zapatrywaniu nie sprzeciwia się prawo wspólnotowe; w art. 7 ust.1 dyrektywy nr 98/5/WE powiada się, że w razie naruszenia przez prawnika zagranicznego obowiązków wynikających z regulacji zawodu w państwie przyjmującym, stosuje się wobec niego „zasady proceduralne, sankcje i odwołania przewidziane w przyjmującym państwie członkowskim”.

Zasady wykładni funkcjonalnej również przemawiają za odczytaniem w taki sposób sensu art. 10 ust. 1 u.p.z. Byłoby rzeczą kolidującą z normami moralnymi, zasadami sprawiedliwości i słuszności, a także celem komentowanej regulacji, aby tak radykalnie faworyzować przeciwników zagranicznych względem polskich adwokatów, uwalniając ich od odpowiedzialności dyscyplinarnej przed polskimi sądami korporacyjnymi za obrażające zasady etyki zawodowej czyny popełnione za granicą Polski. Odmienny punkt widzenia prowadziłby w skrajnych przypadkach do figurowania na polskiej liście adwokatów prawników zagranicznych, którzy w sposób rażący i oczywisty, uchybiający jaskrawo godności zawodu, dopuścili się naruszenia za granicą zasad etyki adwokackiej.

W podsumowaniu wolno stwierdzić: **Prawniki zagraniczni z Unii Europejskiej wpisani na listę prowadzoną przez właściwą okręgową radę adwokacką podlegają, zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w**

Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2016.1874), odpowiedzialności dyscyplinarnej według przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej polskich adwokatów, a więc również i za przewinienia popełnione za granicą Polski.

2. Do zaniechań obwinionego, zakwalifikowanych z § 64 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw. z art. 80 Pr. adw., doszło już na terytorium Polski i dlatego problem podsądności krajowej nie wchodził tu w grę. Dlatego przeciwko rozstrzygnięciu w tym zakresie skarżący podniósł jedynie zarzut rażącej obrazę przepisów procesowych normujących prawa osób do odmowy składania wyjaśnień lub zeznań, gdy czynności takie mogłyby narazić je na odpowiedzialność za czyny zabronione.

Pomijając fakt, że zaniechania obwinionego miały miejsce przed przedstawieniem mu zarzutów – do tej czynności procesowej doszło dopiero 30 września 2013 r. – należało zauważyć, że przewidzianego w § 64 zd. 2 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu wymogu udzielenia władzom adwokatury żądanych wyjaśnień w określonym terminie nie można rozumieć jako obowiązku złożenia oświadczenia określonej treści, jeżeli treść ta ma oznaczać samooskarżenie się wezwanego o przewinienie dyscyplinarne, lecz jedynie jako obowiązek adwokata do zareagowania na to żądanie w wyznaczonym czasie. Brak reakcji wezwanego adwokata na żądanie władz adwokatury oznacza dopuszczenie się przewinienia dyscyplinarne przez naruszenie zasad etyki i godności zawodu w rozumieniu art. 80 Pr. adw. Takie postąpienie wiąże się także z przewidzianym w § 61 ZZEaIGZ obowiązkiem okazywania przez adwokata szacunku władzom samorządu adwokackiego (zob. post. SN z dnia 24 maja 2006 r., SDI 5/06, OSNKW 2006, z. 7-8, poz. 74).

3. Zarzut niewywiązania się przez stronę polską z obowiązku doręczenia niezwłocznie właściwemu organowi w państwie macierzystym prawnika zagranicznego odpisu aktu oskarżenia lub wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarne oraz odpisów orzeczeń i postanowień wydanych w toku postępowania dyscyplinarne był – jak można przypuszczać – skutkiem mało wnikliwego zapoznania się przez obwinionego z aktami sprawy. Jasno jednak wynika z nich, że Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji, powołując się m.in. na art. 10 ust. 3 i 4 u.p.z., poinformował właściwy organ adwokacki w Zurychu o wszczęciu postępowania dyscyplinarne przeciwko A. R., dołączając do pisma stosowne dokumenty; po kilku miesiącach adresat udzielił odpowiedzi, oświadczając, że rezygnuje z zajęcia stanowiska w sprawie. Podobne powiadomienia Sąd *a quo* skierował do organów adwokatury w Wiedniu i w Kolonii.

4. Niemałe zdumienie wzbudził zarzut kasacyjny niepowołania w kwalifikacjach prawnych wszystkich czynów art. 80 Pr. adw., skoro treść dyspozytywnej części pierwszoinstancyjnego orzeczenia ewidentnie przeczy zgłoszonej przez skarżącego tezie; w kwalifikacji prawnej każdego z trzech deliktów dyscyplinarnych znalazł się obok odpowiednich przepisów Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu przepis art. 80 Pr. adw.

5. Dlatego Sąd Najwyższy oddalił kasację (art. 537 § 1 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 Pr. adw.). O kosztach sądowych za postępowanie kasacyjne orzeczono po myśli art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 Pr. adw.